

# República catalana i Generalitat republicana. Una reconsideració historiogràfica i política

Enric Pujol\* | epujolc@mesvilaweb.cat



**Des de diferents sectors historiogràfics, però també des de l'àmbit de la política, s'ha tendit a reduir a anècdota la proclamació de la República Catalana de Francesc Macià el 14 d'abril de 1931. Tal i com mostra Enric Pujol, el gest de Macià va tenir un paper cabdal en la construcció de la Generalitat, el qual amaga rere la recuperació del nom medieval un sistema institucional modern i plenament republicà.**

La República Catalana que Francesc Macià (1859-1933) proclamà el 14 d'abril del 1931, arran del triomf electoral del seu partit, Esquerra, sovint ha estat qualificada, per polítics en actiu i també per certs historiadors, amb termes com «efímera» i d'altres d'equivalents per tal d'empetir la seva transcendència. Moltes han estat també les veus que han titllat el gest de Macià de «romàntic» o «d'impulsiu». Unes valoracions que no s'avenen ni a la realitat històrica ni a la importància política que realment tingué el seu gest. Hi ha una claríssima línia de continuï-

\* Historiador

## Les eleccions municipals l'abril del 1931 foren plantejades per part de l'oposició republicana i esquerrana com un plebiscit popular sobre la continuïtat de la monarquia

tat entre la República Catalana i la Generalitat republicana. Sense una no hauria estat possible l'altra. Així mateix, el canvi de nom, que alguns analistes han vist com una claudicació nacional absoluta, fou realment una renúncia substantiva de la reivindicació catalana? O, contràriament, fou una concessió que va possibilitar la pervivència d'una República encoberta sota el nom arcaïtzant de «Generalitat», amb un poder polític que mai abans –del 1714 ençà– Catalunya no havia tingut? En aquest article mirarem de respondre ni que sigui provisionalment –o a títol hipotètic– aquestes i d'altres preguntes que ha suscitat l'esdeveniment històric més important, sens dubte, de tota la modernitat catalana.<sup>1</sup>

### L'enfonsament de la monarquia espanyola

La dictadura del general Miguel Primo de Rivera (1870-1930), del període 1923-1930 es caracteritzà, al Principat de Catalunya, per la repressió contra el catalanisme i el moviment obrer. Això explica que l'oposició al règim fos molt àmplia i tingués un moment brillant el 1926, en l'intent insurreccional de Prats de Molló –a la Catalunya del Nord– dirigit per Macià, ja que, malgrat que les autoritats franceses l'avortaren, serví per internacionalitzar la causa

catalana i fou la base de la popularització de la figura del seu líder. Així mateix, la lluita antidictatorial propicià l'entesa entre republicans catalans i espanyols, que tingué una concreció política en l'anomenat «Pacte de Sant Sebastià» (1930) on, davant l'hipotètic enfonsament monàrquic, s'establí que Catalunya tingués un règim d'autogovern.

La força dels opositors combinada amb els migrats resultats obtinguts pel règim militar motivaren la caiguda de la dictadura i el descrèdit del rei d'Espanya, Alfons XIII (1886-1941), que li havia donat suport. En un intent de salvar el règim monàrquic es convocaren eleccions municipals l'abril del 1931. Unes eleccions, però, que des de l'oposició republicana i esquerrana foren plantejades com un plebiscit popular sobre la continuïtat de la monarquia

Contra tot pronòstic, en el Principat foren guanyades per Esquerra Republicana de Catalunya, partit constituït poc temps abans, en la Conferència d'Esquerres Catalanes celebrada a Barcelona del 17 al 19 de març que, sota la presidència de Macià, aplegà Estat Català –el grup macianista–, el Partit Republicà Català –on despuntava la figura de Lluís Companys (1882-1940)– el grup del setmanari *L'Opinió* i nombrosos centres comarcals estesos arreu del territori.<sup>2</sup> Hi ha una consideració pràcticament unànime entre els historiadors a l'hora d'atribu-

1 Un llibre imprescindible per seguir amb detall el conjunt del cicle polític que tractem és el de GERPE, M., 1977.

2 La bibliografia sobre aquest partit és molt abundant, d'entre la qual, destaquem: POBLET, J. M., 1976. SALLÉS, A., 1986. IVERN, M. D., 1989. DD.AA., 2001.

## Esperonat pel triomf electoral, Macià proclamà la República Catalana, quan encara no s'havia fet cap declaració republicana a Madrid i la continuïtat de la monarquia era una incògnita

ir la raó d'aquest triomf esclatant al carisma –i la credibilitat– que despertava la figura de Macià.<sup>3</sup> En les principals capitals de l'Estat espanyol guanyaren també les candidatures republicanes i socialistes, cosa que precipità l'enfonsament de la monarquia.

### La proclamació de la República Catalana

Esperonat pel triomf electoral i conscient de la profunditat de la crisi de la monarquia, Macià proclamà el 14 d'abril de 1931, des del balcó de la Generalitat, la República Catalana, quan encara no s'havia fet cap declaració republicana a Madrid i la continuïtat de la monarquia era una incògnita.

Moments abans, Lluís Companys, també líder d'Esquerra, havia proclamat simbòlicament la República –sense qualificatiu, però s'entén que «espanyola»– des de l'Ajuntament de Barcelona. Més enllà de la discussió de les diferents sensibilitats que existien en el sí del partit recentment constituït –Macià era el creador del grup Estat Català, organització obertament «separatista» o «independentista», si volem utilitzar una designació moderna, i Companys representava els sectors del republicanisme català federalista–, cal analitzar el fet polític, la conseqüència política d'una i altra proclamació. El gest de Ma-



<sup>3</sup> Sobre Macià, vegeu sobretot JARDÍ, E., 1977. JARDÍ, E., 1981. UCELAY, E., 1984. SARDÀ, Z., 1989. ROIG, J. M.

## El gest de Macià anà molt més enllà d'un acte simbòlic, ja que prengué concreció política amb la constitució d'un govern provisional

cià, a diferència de la iniciativa de Companys, anà molt més enllà d'un acte simbòlic, ja que prengué concreció política amb la constitució d'un govern provisional, el de la nouada República catalana.

La de Macià era una proclama independentista? En les diferents proclames emeses van existir diferències de matís i, tal i com ha apuntat Pere Gabriel, es va passar de »procurar cordialment« una integració en una «Federació de Repúbliques Ibèriques» a la definició d'una República Catalana com a «Estat integrant de Federació Ibèrica».<sup>4</sup> En totes però, era clara l'actitud de no prescindir d'una relació política amb Espanya. Ara bé també era molt clara la voluntat de defensar una «república catalana», un »estat català«, que es constituïa independentment del que en aquells moments passava a Madrid. La constitució d'aquesta república, doncs, no era fruit d'una concessió del govern central, sinó una autoproclamació que avui en podríem dir «sobiranista». Aquest federalisme sobiranista era la posició compartida per les diferents sensibilitats i tradicions polítiques de l'esquerra catalana majoritària en aquells moments.

L'existència política d'una República catalana precedí, doncs, l'existència de la mateixa República espanyola, ja que fou feta abans que el rei s'exiliés i que es constituís un govern republicà a Madrid. «La República Catalana

havia estat proclamada abans que la República Espanyola: algunes hores abans, quan encara no se sabia quin tomb decidí anaven a prendre els esdeveniments a la capital d'Espanya i per un moviment completament deslligat en la seva actuació, del moviment que, unes hores més tard, implantaria la República a Madrid (...) Macià i els seus companys no van pas creure en la impossibilitat d'una resistència per part del monarca, i de la seva permanència, encara, al tron d'Espanya, i això explica la frase que hom torba en el document de la proclamació de la República Catalana: 'i està disposada al que sigui necessari per alliberar-los –els altres pobles ibèrics– de la monarquia borbònica'».<sup>5</sup>

El gest de Macià pot ser considerat com agosarat; ara bé, com assenyala l'historiador Ferran Soldevila (1894–1971), contemporani dels fets i autor de la *Història de la proclamació de la República a Catalunya*: «no era tampoc una inspiració sobtada de vident».<sup>6</sup> No tan sols perquè des de la constitució del grup «Estat català» aquest era un objectiu polític explícit de l'organització i perquè la creació d'un govern català era prevista en el Pacte de Sant Sebastià, sinó també perquè la conseqüència políti-

---

4 I encara en una altra proclama havia parlat de »Confederació dels pobles Ibèrics». Vegeu GABRIEL, P., 2003. Pàgines 84-85.

---

5 Aquesta frase està contextualitzada en el següent paràgraf: «El En nom del poble de Catalunya proclamo l'Estat Català, sota el règim d'una República Catalana, que lliurement i amb tota cordialitat anghela i demana als altres pobles d'Espanya llur col·laboració en la creació d'una Confederació de Pobles Ibèrics i està disposada al que sigui necessari per a alliberar-los de la monarquia borbònica».

6 SOLDEVILA, F., 1977. Pàgina 27.

## La constitució de la República Catalana no era fruit d'una concessió del govern central, sinó una autoproclamació que avui en podríem dir «sobiranista»

ca immediata de la seva proclama no podia ser més transcendent. El convertia, de cop, en el president de la nou-nada República Catalana, cap del nou règim, cosa que li havia de permetre nomenar un govern provisional integrat per membres del seu partit, Esquerra, però també amb presència d'altres forces republicanes i catalanistes com la Unió Socialista de Catalunya –amb qui Esquerra formà coalició electoral en les successives eleccions fins al 1936), el Partit Republicà Radical, el Partit Catalanista Republicà –nova designació que adoptà Acció Catalana– i un representant de la Unió General de Treballadors.<sup>7</sup>

Fou en la seva qualitat de president de la República Catalana que negocià, com veurem, amb els representants del govern republicà de Madrid el canvi de nom pel de Generalitat de Catalunya i el procés que havia de seguir l'aprovació de l'Estatut.

La proclamació de la República Catalana fou, doncs, l'acte de sobirania política catalana més important de tota la modernitat i també un dels més fructífers, ja que possibilità l'existència d'un govern autòcton que no era fruit d'una mera concessió de Madrid, per bé que la legitimació d'aquest govern sí que fos fruit d'una negociació política amb el poder central.

Així mateix cal remarcar que el caràcter republicà de la Generalitat era «intrínsec» –en tant que hereva del govern provisional dels primers dies–, ja que no li venia do-

nat només per la legalitat republicana espanyola, sinó per un acte de sobirania «previ». Això contribueix a explicar la raó de la seva pervivència –el «restabliment» i no «nova fundació»– al final del franquisme, quan la font de tota legitimació de la institucionalització republicana, la República espanyola, fou absolutament rebutjada per les forces polítiques dominants del moment.

### La transformació en Generalitat de Catalunya

El 17 d'abril, tres dies després de la proclamació de la República catalana, una delegació del govern de Madrid –composta per Marcel·lí Domingo (1884–1939), Fernando de los Rios (1879–1949) i Lluís Nicolau d'Olwer (1888–1961)– arribà a Barcelona per negociar amb Macià, cap del govern català. Dels acords que s'establiren en sortí el compromís de renunciar al terme «República Catalana» i reprendre el de «Generalitat de Catalunya», l'antiga institució del govern del Principat anterior al 1714.

Macià, que acceptà aquesta transformació per pragmatisme polític, afirmà que havia estat el sacrifici més gran de la seva vida, per les concessions que va haver de fer: renunciar a un nom políticament molt clar –sobretot internacionalment– a canvi d'un altre de més vague i pactar un «full de ruta» amb Madrid per assolir l'autogovern. Efectivament, hi va haver concessions, però no pas

---

7 SOLDEVILA, F., 1977. Pàgina 27.

## Hi ha una claríssima línia de continuïtat entre la República Catalana i la Generalitat republicana. Sense una no hauria estat possible l'altra

cap renúncia substantiva a una aspiració d'autogovern «de màxims». La prova més concloent d'això és el mateix text de l'estatut de Núria, molt ambiciós fins i tot des d'una perspectiva actual.

Per un jurista de gran prestigi en aquella època, Francesc Maspons (1872–1966), el canvi de nom esmentat no invalidava l'acte de sobirania política que s'havia realitzat. Maspons elaborà el 1932 un dictamen, en plena discussió de l'Estatut català a les Corts de Madrid, titulat *La Generalitat de Catalunya i la República espanyola*.<sup>8</sup> El propòsit del dictamen era dilucidar quins drets i atribucions tenia el govern català i fins a quin punt podia estar supeditat al govern espanyol. La seva tesi partia de la legitimitat derivada del fet d'haver-se proclamat una República Catalana. La negociació pel canvi de nom de «República» a «Generalitat» implicava, segons ell, un clar reconeixement de la legitimitat del govern català per part de Madrid, ja que fou el govern espanyol qui es desplaçà a Barcelona a negociar i no a la inversa. I aquest canvi nominal no va implicar cap renúncia a les atribucions de la part catalana, derivades de la proclamació feta per Macià. Així doncs, el criteri de paritat era el que, segons Maspons, havia de presidir la relació entre ambdós governs: «ni la Constitució de Catalunya correspon fer-la a l'Estat espanyol, ni els seus representants s'han considerat amb dret d'imposar-li els termes del pacte de conveniència o d'unió amb Espanya».

Hi hagué un acte de realisme –o possibilisme– polític per part de Macià i el seu govern. No es van voler batre per una qüestió nominal perquè volien salvar l'element substantiu: un autogovern amb àmplies competències polítiques. La Generalitat d'aleshores va funcionar com una veritable «República encoberta». Un indicatiu clar d'això el tenim en el fet que el president de la Generalitat d'aleshores –i fins i tot ara– tingué més la consideració simbòlica de «cap d'estat» que no la de «cap de govern».

### L'Estatut de Núria

Per establir el nou règim d'autogovern català, una assemblea representativa dels municipis de Catalunya va haver d'elaborar un projecte d'estatut. Aquesta assemblea nomenà una ponència redactora que es reuní a Núria i que va enllestir el text molt ràpidament, en una vintena de sessions. Era presidida per Jaume Carner (1867–1934) i en formaven part Pere Coromines (1870–1939), Josep Dencàs (1900–1965), Rafael Campalans (1887–1933), Antoni Xirau (1898–1976) i Martí Esteve (1895–1977).

El projecte, abans de ser tramès a les Corts de la República, a Madrid, va ser aprovat massivament en referèndum pel poble català el 2 d'agost del 1931. Obtingué un 99% de vots favorables, amb una participació del 78% –no pas petita, doncs–. Dels 792.574 vots emesos només 3.286 eren negatius. Cal dir que, en no ser enca-

---

<sup>8</sup> Recentment reeditat a DD.AA., 2006.

## **Cal remarcar el caràcter republicà «intrínsec» de la Generalitat que li venia donat per un acte de sobirania «previ». Era una institució nova que encobria una República moderna**

ra autoritzat el vot femení es féu una recollida massiva de signatures de dones favorables a la proposta –s’ha donat la xifra de 400.000 signatures–.

Fixem-nos que el procés seguit era invers als seguits pels estatuts de 1979 i l’actual del 2006. Un procediment que deixava ben clara quina era la voluntat del poble català i quina era la voluntat majoritària del parlament espanyol.

L'Estatut de Núria reconeixia, entre d'altres aspectes, la categoria de Catalunya com a «estat autònom» –per tant pensava en una estructura federal de l'Estat espanyol–, el dret a l'autodeterminació, l'oficialitat única de la llengua catalana i la divisió dels principals impostos entre la Generalitat i la República espanyola. Per part catalana, s'entenia que les Corts espanyoles s'havien de limitar a ratificar el text aprovat per l'immensa majoria de l'electoral català. La realitat, però, fou tota una altra.

El 6 de maig de 1932, l'Estatut de Núria començà a discutir-se a les Corts espanyoles, després d'haver patit molts retards pel fet d'haver quedat relegat a l'aprovació prèvia d'una nova Constitució espanyola –votada el desembre de 1931–.<sup>9</sup> Des de la seva aprovació en referèndum a Catalunya, l'agost de 1931, les aspiracions catalanes van rebre crítiques, atacs i boicots diversos –naturalment, de productes catalans, també–. Les proclames «Muera el Estatuto», «Guerra al Estatuto» o «Muera

Macià» es generalitzaren arreu de l'Estat espanyol.

També al Congrés de Diputats trobà una fortíssima oposició i prestigiosos intel·lectuals espanyols com ara Miguel de Unamuno (1864–1936) o José Ortega y Gasset (1883–1955) manifestaren repetidament el seu rebuig a les aspiracions catalanes. No fou fins després de l'intent de cop d'estat del general Sanjurjo, el 10 d'agost –fet amb el crit de combat «Viva España Única e inmortal»– que s'abreujaren els debats parlamentaris. Manuel Azaña (1880–1940), aleshores cap del govern espanyol, féu un abrandat discurs defensant-ne l'aprovació, que es va fer efectiva el 9 de setembre de 1932.

### **L'Estatut de 1932**

L'Estatut aprovat finalment per les Corts espanyoles retallava i aigualia clarament el projecte de Núria. Així, l'article primer va definir Catalunya no pas com a «estat autònom», sinó com a «región autónoma dentro del Estado español».<sup>10</sup> La consideració del català com a única llengua oficial a Catalunya tampoc no fou aprovada. Amb molt poc poder financer, la Generalitat va haver d'assumir, tanmateix, tota una sèrie d'atribucions mai abans assolides i va poder començar a funcionar com a govern

<sup>9</sup> Sobre la defensa feta pels parlamentaris catalans hi ha el llibre de CUCURULL, F., 1976. ROIG, J. M., 1978. i GONZÁLEZ, A., 2006).

<sup>10</sup> El text de l'Estatut finalment aprovat també es pot trobar al ja esmentat DD. AA., 2004.

## Hi hagué un acte de realisme polític per part de Macià: no es van voler batre per una qüestió nominal perquè volien salvar un autogovern amb àmplies competències polítiques

autònom. Malgrat les limitacions apuntades, l'Estatut del 1932 contemplava competències que avui ens semblen insòlites, per importants. Era la Generalitat qui organitzava l'administració de justícia, nomenava els jutges i el Tribunal de Cassació. Era la Generalitat qui tenia la competència exclusiva sobre la legislació de règim local, cosa que li permetia, per exemple, fixar la data de les eleccions municipals –cosa, ara per ara, impensable en l'actual marc jurídic–. I el conseller de Governació manava no solament els Mossos d'Esquadra, sinó també la guàrdia civil i la policia dita «nacional». Les competències sobre carreteres i sobre serveis d'aviació civil no foren ni tan sols polèmiques i foren atribuïdes a la Generalitat

Naturalment si fem la comparativa amb la primera experiència autonòmica, la Mancomunitat de Catalunya (1914-1924), no hi havia ni punt de comparació. La Mancomunitat era una reunió de les diputacions sense atribucions noves i sense un règim jurídic propi –recordem que fracassà la reivindicació d'un estatut d'autonomia, que malgrat una forta campanya catalana no fou considerat a Madrid–. Una prova conculent de la gran diferència competencial és la pràctica desaparició de la Mancomunitat i de la seva obra de l'imaginari polític català actual –més enllà dels cercles d'historiadors–, fins a límits francament injustos.<sup>11</sup>

---

11 Certament, la Mancomunitat féu una obra de govern molt notable, especialment pel que fa a comunicacions i obres públiques –cosa que va permetre una decisiva articulació del mateix Principat– i en cultura. Així mateix, fou decisiva en un procés de conscienciament nacional. Vegeu BALCELLS, A., 1996.

### A mena de conclusions

1. La línia de continuïtat entre la República Catalana i la Generalitat republicana és ben clara, per més que, avui per avui, no sigui una cosa òbvia per al gran públic. Sense l'una no hi ha l'altra. Sense l'acte de sobirania de Macià i els seus, difícilment Madrid hagués concedit res o en tot cas molt menys del que s'obtingué malgrat retallades i tot. En canvi, la línia de continuïtat entre la Generalitat republicana i la Generalitat medieval s'havia trencat evidentment el 1714, amb la desaparició de les institucions polítiques pròpies. Precisament, Soldevila se'n va lamentar, d'aquest fet, quan analitzà el resultat de la Guerra de Successió: «El règim genuí de Catalunya, però, restava destruït per sempre més. Mai, per favorables que li fossin les circumstàncies, Catalunya no podria reprendre el desplegament de les seves antigues institucions i arribar a gaudir, en els temps moderns, com Suïssa i Anglaterra, un règim democràtic, aixecat, per fidel evolució, damunt la seva forta organització medieval».<sup>12</sup>

La Generalitat republicana era una institució nova que encobria una República moderna. Antoni Rovira i Virgili (1882-1949), a *La constitució interior de Catalunya* (1932), fou molt taxatiu en aquest punt: «Del vell règim de Catalunya n'hem d'imitar l'esperit de llibertat i de democràcia, no pas les institucions polítiques de l'època.

---

12 SOLDEVILA, F., 1963. Pàgina 1.188.



## **El procés que llavors seguí fou invers al dels estatuts de 1979 i 2006. Un procediment que deixava ben clara quina era la voluntat del poble català i quina era la del parlament espanyol**

Podem adoptar alguns vells noms gloriosos o escaients 'Generalitat', 'conseller en cap', 'vegueria' I no gaire cosa més. (...) El catalanisme d'avui no té res d'arqueològic (...) Catalunya, tal com han fet altres nacions ressuscitades (...) donarà a la seva Constitució interior un marcat caràcter de modernitat i de liberalisme».<sup>13</sup>

2. Macià no estava sol en la seva aspiració de màxim poder polític per Catalunya. No tan sols el votaren a les municipals del 14 d'abril –i en les votacions posteriors–, sinó que el resultat del referèndum de l'Estatut de Núria fou aclaparant

3. L'acte de sobirania assolit amb la proclamació republicana de 1931, no quedava invalidat per l'acceptació del canvi de nom de «República» pel de «Generalitat». Ja hem vist el nivell de poder polític que es reclamava amb l'Estatut de Núria. Aquest punt, però, ha suscitat un debat historiogràfic i polític molt important que requeriria un estudi específic, puix que ens permetria veure com l'argumentació que defensa l'existència d'una claudicació nacional ha estat argumentada, en diferents moments històrics, per opcions polítiques completament oposades entre si. A títol d'exemple esmentem només tres moments històrics significatius en els quals aquesta tesi ha servit per defensar coses ben diferents.

El 1931, els detractors del canvi de nom provenien de les fileres independentistes o separatistes. És el cas de Jaume Miravittles (1906–1988), autor del llibre *Ha traït Macià?* (1932), on afirmava que calia defensar la República Catalana fins al final i que certament Macià havia traït aquest principi per por que fossin els treballadors els únics a defensar-la i que li conferissin un caire obrerament socialista i revolucionari.<sup>14</sup> Aquesta era la tesi del Bloc Obrer i Camperol, partit leninista –i, doncs, defensor del dret a l'autodeterminació dels pobles–, al qual l'autor aleshores pertanyia –dos anys després passà a Esquerra–. En el procés final del franquisme, però, el canvi de nom, vist també com una renúncia, servia per argumentar que en aquells moments calia fer una cosa semblant; és a dir, calia renunciar a una política «de màxims» –és la tesi, posem per cas, que J. A. Gonzalez Casanova defensava a *Federalisme i autonomia a Catalunya (1868-1938)* (1974), i que van fer seva els principals grups de l'oposició democràtica antifranquista.

Actualment, sectors dits nacionalistes favorables a l'Estatut retallat pel pacte Mas-Zapatero de 2006, empraren una argumentació similar. Venien a dir que si tot un Macià va renunciar, com ells podien deixar de fer-ho? I calia, doncs, acceptar en el referèndum final el text que havia sortit de Madrid.

4. Cal evidenciar les dissensions profundes existents

---

13 ROVIRA I VIRGILI, A., 1932. Pàgina 20. Actualment, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i la mateixa editorial Barcino l'han reeditat en facsimil (Barcelona, 2005).

14 Sobre el pensament polític de Miravittles, vegeu PUJOL, E., 2006.

## Caldrà, d'ara endavant, que la preservació de la memòria històrica empresa pel govern de Catalunya comenci per la mateixa institució de la Generalitat

entre Catalunya i Espanya també en el període republicà, ja des de la seva mateixa instauració, com s'ha dit. Especialment ara, que existeix, en el conjunt de la ciutadania, una visió molt idíl·lica del període. Com si en aquells moments s'haguessin resolt unes dissensions profundes que venien de molt abans, que no es van resoldre tampoc amb el final de la dictadura franquista i que, doncs, encara avui romanen –com fa palesa l'actualitat política més punyent–.

5. S'ha d'explicar perquè un acte d'una transcendència política i històrica tan gran ha estat minimitzat –segurament de manera sovint inconscient– pels dirigents polítics i els principals historiadors sorgits del procés de derogació franquista. Certament, és una qüestió que cal analitzar amb detall perquè ens donaria moltes claus sobre la nostra història més recent i el pes que tenen encara avui molts dels «tabús» nascuts en el procés de liquidació de la dictadura de Franco.

Caldrà, d'ara endavant, que la preservació de la memòria històrica empresa pel govern de Catalunya comenci per la mateixa institució de la Generalitat.<sup>15</sup> I en aquesta recuperació de les memòries perdudes, els partits democràtics –i més encara els que lluiten per l'alliberament nacional–, així com la ciutadania en general, hi tenen molt a dir. |

15 Sobre la necessitat d'una política de memòria pública, TOLEDANO, LI. F., 2007. Pàgines 139-149

## + INFO

### Llibres

BALCELLS, A. (dir.), *La Mancomunitat de Catalunya i l'autonomia*, Ed. Proa. Barcelona, 1996.

CUCURULL, F., *Defensa de l'estatut d'autonomia de Catalunya*, Ed. Undarius. Barcelona, 1976.

DD.AA., *Esquerra Republicana de Catalunya. 70 anys d'història (1931-2001)*, Ed. Columna. Barcelona, 2001.

DD.AA., *República Catalana, Generalitat de Catalunya i República espanyola. A l'entorn de «La Generalitat de Catalunya i la República Espanyola» de Francesc Maspons i Anglasell*, Generalitat de Catalunya. Barcelona, 2006

DD.AA., *Textos per la llibertat de Catalunya*, Generalitat de Catalunya. Barcelona, 2004.

GABRIEL, P., «Francesc Macià i Llussà. Militar i polític», dins SOLÉ I SABATER, J.M. (dir.), *Història de la Generalitat de Catalunya i dels seus presidents 1714-2003*, Generalitat de Catalunya – Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2003.

GERPE, M., *L'estatut d'autonomia de Catalunya i l'estat integral*, Ed. 62. Barcelona, 1977.

GONZÁLEZ, A., *Els diputats catalans a les Corts Constituents republicanes (1931-1933)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2006.

**IVERN, M.D.**, *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936)* Abadia de Montserrat. Barcelona, 1989

**JARDÍ, E.**, *Francesc Macià. El camí de la llibertat (1905-1931)* Ed. Aymà. Barcelona, 1977.

**JARDÍ, E.**, *Francesc Macià, president de Catalunya*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1981.

**POBLET, J.M.**, *Història d'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936)*, Ed. Dopesa. Barcelona, 1976.

**PUJOL, E.**, «Jaume Miravittles: L'escriptura, la política, la història i la memòria», dins *Jaume Miravittles i el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya*, Ed. Viena. Barcelona, 2006.

**ROIG, J.M.**, *Francesc Macià. De militar espanyol a independentista català (1907-1923)*.

**ROIG, J.M.**, *L'Estatut de Catalunya a les Corts constituents (1932)* Ed. Curial. Barcelona, 1978.

**ROVIRA I VIRGILI, A.**, *La constitució interior de Catalunya*, Ed. Barcino. Barcelona, 1932.

**SALLÉS, A.**, *Quan Catalunya era d'Esquerra*, Edicions 62. Barcelona, 1986.

**SARDÀ, Z.**, *Francesc Macià vist per la seva filla Maria*. Ed. Destino. Barcelona, 1989.

**SOLDEVILA, F.**, *Història de Catalunya*. Ed. Alpha. Barcelona, 2<sup>a</sup> ed. 1963, vol III.

**SOLDEVILA, F.**, *Història de la proclamació de la República a Catalunya*, Ed. Curial. Barcelona, 1977.

**UCELAY, E.**,: *Francesc Macià. Una vida en imatges*, Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1984

## Articles

**TOLEDANO, LI. F.**, «Història i memòria. Eines per a construir una nova ciutadania catalana», *Eines*, número 1, estiu 2007, pàgines 139-149.

## Fonts

- Estatut de Catalunya de 9 de desembre de 1932
- Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol. Reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.
- Projecte d'Estatut de l'Autonomia de Catalunya aprovat per l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya. Barcelona, 25 de gener de 1919.
- Projecte de l'Estatut de Catalunya de 1931, també conegut com Estatut de Núria, aprovat en referèndum el 2 d'agost de 1931.